

Теорії економічного зростання

Найповніше економічне зростання було досліджено в моделях кейнсіанського та неокласичного напрямів економічної думки [1, с. 249]. Моделі зростання покликані пояснити характер впливу факторів виробництва та інших чинників на створений продукт, визначити частку і значення кожного фактора у збільшенні продукту.

Розробка неокласичних теорій економічного зростання розпочалася у 50-60-ті рр. ХХ ст. у відповідь на появу неокейнсіанських моделей зростання. Теорії зростання підтвердили суттєві модифікації неокласичної концепції в цілому: перехід до аналізу макроекономічних проблем, зокрема процесів суспільного відтворення, розширення меж мікроекономічного аналізу, дослідження умов збалансованого зростання. Сукупність методологічних передумов класичної та неокласичної теорій, необхідних для побудови неокласичних моделей економічного зростання, представлена на рисунку 1.

Рис. 1. Методологічні засади неокласичних моделей зростання [6, с. 325]

Прихильники неокласичної традиції будували моделі економічного зростання на основі виробничої функції, розробленої американськими математиком **Чарльзом Коббом** та економістом **П. Дугласом** у 1928 р. Теоретичною засадою неокласичної **виробничої функції Кобба-Дугласа** був факторний аналіз виробництва на мікроекономічному рівні. Виробнича функція Кобба-Дугласа має таку основну характеристику – за однакового відсоткового зростання факторів капіталу та праці, зростання продукту відбувається на той самий

відсоток. Так само за незмінного обсягу праці та капіталу – продукт зростає на ту саму величину. Ця властивість одержала назву *постійної віддачі від масштабу виробництва*. Однією з передумов аналізу була також теза про незмінні ефективність та інтенсивність використання праці й капіталу, що припускається в умовах екстенсивного розвитку, але не відображає умов інтенсивного господарювання [2, с. 250-251]. За допомогою функції Кобба-Дугласа були отримані розрахункові індекси зростання обсягів виробництва в обробній промисловості США за 1899–1922 рр., які виявилися досить близькими до фактичного темпу зростання.

Подальші дослідження факторів економічного зростання засвідчили, що не лише збільшення обсягів залученого капіталу і чисельності працездатного населення, а й інші фактори визначають його темпи. Дослідження *Дж. Кендрика*, що охопило 1869–1957 рр., засвідчило, що вплив традиційних факторів – землі, праці й капіталу – формує менше ніж 50% приросту обсягу виробництва, а більшу частину забезпечує використання нефізичних факторів: рівень технологій, освіти, макроекономічна стабільність, рівень відкритості економіки. Основні фактори зростання були виявлені *Е. Денісоном* у праці „Джерела економічного зростання” (1962), де вчений дослідив залежність обсягів виробленої продукції від якісних змін праці та засобів виробництва: технічного прогресу як такого, зростання рівня концентрації виробництва, підвищення кваліфікаційного та освітнього рівня робітників, удосконалення організації виробництва й управління тощо. За підрахунками *Р. Солоу*, у середині ХХ ст. внесок фактора технічного прогресу в економічне зростання перевищував 80%, і лише 20% змін припадало на приріст зайнятості та обсягів інвестицій. При цьому під технічним прогресом розуміють усю сукупність якісних змін факторів економічного зростання, а саме: підвищення рівня освіченості та кваліфікації робочої сили, економію на масштабі виробництва, нові форми організації виробництва, технічні винаходи й технологічні удосконалення.

Використана література:

1. Яковенко Р. В. Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Пік”, 2009. – 548 с. : іл.
2. Яковенко Р. В. Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – [2-ге вид., випр.]. – Кіровоград : „КОД”, 2010. – 548 с. : іл.
3. Яковенко Р. В. Тлумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник / Роман Яковенко. – [Вид. 2-ге, випр.]. – Кіровоград : видавець Лисенко В.Ф., 2015. – 130 с.
4. Яковенко Р. В. Основи теорії економіки для технічних спеціальностей : навч. посіб / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Поліграф-Сервіс”, 2009. – 120 с. : іл.

5. Яковенко Р. В. Державне регулювання економіки : конспект лекцій / Роман Яковенко. – Кіровоград : КНТУ, 2012. – 40 с. : іл.

6. Історія економічних учень : підруч. : у 2 ч. / за ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання, 2006. – Ч. 2. – 575 с.

Р. В. ЯКОВЕНКО,
к.е.н., доцент